

**АНГЛОМОВНИЙ ФАХОВИЙ ДИСКУРС В КОНТЕКСТІ
ГУМАНІТАРНО-НАУКОВОЇ ПАРАДИГМИ**

Руслана СЛУХЕНСЬКА

Буковинський державний медичний університет, Чернівці (Україна),

Вікторія КУКОВСЬКА, Ігор МАРЦЕНЯК

Чернівецький національний університет

ім. Ю. Федьковича (Україна),

Ірина КУКОВСЬКА

Буковинський державний медичний університет (Україна),

slyruslana@gmail.com, v.kukovska@chnu.edu.ua,

i.marceaniak@chnu.edu.ua, i.kukovs@bsmu.edu.ua

**ENGLISH PROFESSIONAL DISCOURSE IN CONTEXT
HUMANITARIAN AND SCIENTIFIC PARADIGMS**

Ruslana SLUKHENSKA

Bukovinian State Medical University,

Chernivtsi (Ukraine),

Viktoriia KUKOVSKA, Igor MARCENIAK

Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovicha (Ukraine),

Iryna KUKOVSKA

Bukovinian State Medical University (Ukraine),

ORCID ID: 0000-0002-7308-9566, ORCID ID: 0000-0003-1657-1134,

ORCID ID: 0009-0002-2753-6772, ORCID ID: 0000-0002-2838-0135

RESEARCHER ID: AAA-2017-2019, RESEARCHER ID: D-2897-2016

Slukhenska Ruslana, Kukovska Viktoriia, Martseniak Ihor, Kukovska Iryna. English professional discourse in context humanitarian and scientific paradigms. The relevance of the problem of English-language discourse in the paradigm of humanitarian knowledge is related to the transformation of the scientific picture of the world and reorientation to synergistic approaches. The English language, having a global status in the international scientific dimension, in addition to the usual translational and communicative functions, forms a conceptual understanding of science in general and its humanitarian cluster in particular. The purpose of the article is to highlight the specifics of using the English language in the context of humanitarian and scientific discourse. The **goals** of scientific intelligence are focused on defining clear guidelines for linguistic support of transformational processes in modern science. The **research methodology** is focused on the use of general scientific methods of mainly analytical nature. At the same time, taking into account the active use of interdisciplinary connections in research, the philosophical-scientific synergistic methodology has been updated. The **content of the article** involves highlighting the linguistic features of the positioning of the humanities. English-language discourse retains the status of a dominant informative and communicative element in the scientific picture of the world. This positioning requires not only the usual linguistic accompaniment of scientific activity, but also a clear conceptual understanding of the differentiation of scientific knowledge. The prospects for the study of English-language discourse in the system of humanitarian and scientific knowledge are the creation of a unified format of the universal language of science, in which the English language will become a system-creating element. **Conclusions.** Therefore, the English-language discourse is actively developing in the scientific space, successfully performing traditional informational and communicative functions. In addition, the English-language element is an important element in the construction of a conceptual vision of the development of humanitarian knowledge in the modern scientific paradigm.

Keywords: *English language, science, linguistics, ICT, scientific discourse, humanitarian knowledge.*

Вступ. Гуманітарне знання на початку ХХІ століття перебуває в стані турбулентності, оскільки картина світу потребує якісно нового тлумачення наукової диференціації на людиновимірні та природознавчі та техноцентричні кластери науки. Такі реалії зумовили активну трансформацію змісту та формату гуманітарно-наукового знання на глобальному рівні. Відтак, актуалізувалася проблема не лише в науково-дослідній активності, але й в супроводі та забезпеченні змін гуманітарної парадигми.

Наукові школи та напрями активно розпочали процес трансформації гуманітарного знання в контексті кореляції його принципів з природничими, суспільними та технічними науками. Для реалізації такого глобального синергетичного тренду необхідний

потужний та ефективний комунікаційний елемент. Мова наукової комунікації має дещо складніше смислове навантаження ніж проста комунікаційна та трансляційна мовна активність.

На відміну від побутового чи професійного рівня використання мови, наукова мова розкриває як прямі знання, так і керується принципами глобального розуміння процесів, подій та явищ в соціокультурному просторі. Оскільки знання має глибоке підґрунтя культурно-історичного досвіду в глобально-цивілізаційному чи локально-національному розрізі, то гуманітарні (як і природничі чи технічні) науки мають свою специфіку мовного вираження. Зокрема, в англомовному дискурсі сформувалися фундаментальні принципи характеристики

гуманітарного знання як окремого кластеру науки та гнучкі моделі синергії гуманітарного з природничим, суспільним та технічним сегментами наукового дискурсу.

Історіографія питання. Сучасний науково-лінгвістичний дискурс активно розглядає питання специфіки використання англійської мови в процесах трансформації гуманітарного знання. Серед ключових проблем лінгвістичного фактору в розвитку гуманітарних наук відзначаються такі:

- збереження домінування англомовних досліджень гуманітарних проблем в сучасній науково-дослідній діяльності¹;
- використання англомовного дискурсу для формування балансу між погодженням та розбіжністю наукових ідей чи гіпотез²;
- позиціонування англійської мови як лінгвістично-семантичного методу відділення гуманітарного складника від загальної науки³;
- формування нової структури науки з новим статусом гуманітарного знання через актуалізацію англомовного потенціалу⁴;
- актуалізація англомовних ресурсів в контексті цифровізації гуманітарного знання⁵.

Окремим кластером досліджень англомовного виміру в науковій парадигмі є позиціонування англійської мови в якості глобальної міжнародної мови⁶. Такі реалії визначають ведення науково-дослідної активності англійською мовою, що сприяє кращій синергії як в концептуальному, так і в людиновимірному аспекті. Водночас, варто зауважити, що вплив англомовного елемента має різну масштабність в окремих напрямках та галузях знань⁷.

Якщо раніше науково-лінгвістичні характеристики супроводу гуманітарного знання обмежувалися проблемами змісту та формату, то наразі актуалізується роль англійської мови (а з нею й англомовної наукової традиції) в переосмисленні сенсу гуманітарної науки⁸.

Методологія. У статті використано загальнонаукові методи дослідження та спеціальні методологічні підходи науково-лінгвістичного кластеру. Найбільш затребуваним методологічним елементом став аналіз у різноманітних його варіаціях. Загальний аналіз сучасної наукової картини світу дозволив структурувати гуманітарні науки в парадигмі

наукового знання, а також визначити системний вплив англомовного виміру у супроводі. Порівняльний аналіз визначає диференціацію гуманітарного знання з природничим чи технічним в контексті використання мовного потенціалу. На прикладі порівняння історичних дисциплін та лінгвістичних простежується фактор мови в рівні ефективності реалізації наукового знання⁹.

Крім традиційно затребуваних загальнонаукових методів у дослідженні активно використовуються філософсько-наукові підходи. Оскільки сучасна наука перебуває в процесі трансформації, то очевидним є зміна формату та змісту знання загалом та його гуманітарного кластеру зокрема. Тому, використання синергетичних принципів, які ґрунтуються на міждисциплінарності, плюралізмі, самоорганізації та мультикультурності є важливим аспектом в дослідженні ролі та впливу англійської мови в інноваційному розвитку гуманітарного знання.

Результати. Традиційно для наукової картини світу, ідентифікація кластерів знань через мовну активність має свої особливості. Більш кардинальний варіант тлумачення наукового знання чітко визначає кардинальну різницю між знанням загалом та його окремими складниками. Інший підхід формує цілісне бачення наукового знання, яке поділяється на кластери за ознакою об'єкту дослідження, але передбачає використання спільної методології науково-дослідної активності.

Традиційно, англомовна наукова спільнота позиціонувала науку як цілісну парадигму, але, водночас, розмежовувала методологічний арсенал між кластерами наукового знання. Аналітична парадигма науки, яка характерна для світоглядно-ментального розуміння науки в США, Канаді, Великій Британії та лінгвістично спорідненим їм державам щодо розуміння класифікації наук та їхнього методологічного потенціалу, цілковито ґрунтується на англійській мові як своєрідному об'єднувачому елементу цих ідей. Статистика демонструє переважаюче домінування використання англійської мови в поширенні результатів наукових досліджень¹⁰

Проблема мови порушувалася протягом попередніх епох, формуючи важливий елемент культурно-історичного досвіду. Із становленням та розвитком науки, проблема мови актуалізувалася

¹ Charlene K., Knievel J. «Global English in the Humanities? A Longitudinal Citation Study of Foreign-Language Use by Humanities Scholars», *College & Research Libraries*, 2004, Vol. 65, P. 194-204 [In English].

² Le Ha P. «The politics of naming: critiquing «learner-centred» and «teacher as facilitator» in English language and humanities classrooms», *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 2004, Vol. 42, P. 392-405 [In English].

³ Wierzbicka A. «Defining the humanities», *Culture & Psychology*, 2011, Vol. 17, P. 31-46 [In English].

⁴ Carpini, D. «Re-Writing the Humanities: The Writing Major's Effect upon Undergraduate Studies in English Departments», *Composition Studies*, Vol. 35, P. 15-36 [In English].

⁵ Rice J. «Occupying the Digital Humanities», *College English*, 2013, Vol. 75, P. 360-378 [In English].

⁶ Mühleisen S. «Towards Global Diglossia?: English in the Sciences and the Humanities», *The Politics of English as a World Language*, 2003 [In English].

⁷ Van Weijen D. «Publication languages in the Arts & Humanities», *Research Trends*, 2013, Vol. 1 [In English].

⁸ Findlay L. «Rethinking the Humanities», *ESC: English Studies in Canada*, 2012, Vol. 38, P. 1-8 [In English].

⁹ Hemlin S. «Social studies of the humanities: a case study of research conditions and performance in ancient history and classical archaeology, and English», *Research Evaluation*, 1996, Vol. 6, P. 53-61 [In English].

¹⁰ Charlene K., Knievel J. «Global English in the Humanities? A Longitudinal Citation Study of Foreign-Language Use by Humanities Scholars», *College & Research Libraries*, 2004, Vol. 65, P. 194-204 [In English].

і в контексті знання: гуманітарного, природничого, суспільного, пізніше, технічного. Проблема мови концентрується навколо трьох парадигм: генетичної, таксономічної і дослідної. Лінгвістична парадигма тлумачиться як «елемент сучасної гуманітарно-наукової методології, становлення якої зумовлено двома головними чинниками: поперше, значними успіхами наук про мову, зокрема вагомими здобутками у вивченні мови науки та її методологічного потенціалу; по-друге, сучасними тенденціями розвитку філософії та методології науки, в якій лінгвістична проблематика вже понад століття посідає чільне місце, помітно впливаючи на процеси трансформації класичної науки та її методологічної самосвідомості в неklasичну та постнеklasичну форми»¹¹. Гуманітарні науки у цій статистиці посідають чільні позиції, оскільки об'єкт дослідження гуманітарного знання більш орієнтований на мовний дискурс.

У сучасному науковому середовищі сформувалася певна привілейованість праць англійською мовою¹². Вказана тенденція має не смислове навантаження, а, швидше, є результатом оптимізації функціонального виміру наукової активності. Рівень сприйняття наукових здобутків значно вищий, коли вони мають змогу охопити більшу аудиторію. Зрозуміло, що англійське середовище значно масштабніше і так наукова ідея має більше шансів на визнання та реалізацію.

Поділ знань на науку в соціальному та гуманітарному сегментах глибоко вкорінився в способах мислення, що переважають в англійському світі¹³. Такі тенденції підкріплені формуванням відповідних інституцій, які функціонують з врахуванням диференціації гуманітарного та суспільного фактору. Специфіка гуманітарного елемента в науковому прояві є актуальною і для освітнього простору¹⁴. Набуття знань, умінь та навичок є важливим кроком для подальшої наукової діяльності. Зрозуміло, що використання англійської мови в процесі засвоєння знань має визначальний характер для формування науково-дослідної культури загалом в питанні роботи в інформаційно-комунікативному середовищі науки та техніки.

Мова розглядається в науковому дискурсі XXI століття не лише як формат комунікації, а й визначає сенси перспектив розвитку науки. Ефективність наукового поступу залежить від багатьох факторів, які передбачають уміле використання мовного потенціалу для організації наукової активності. Англійська мова вже тривалий час перебуває в статусі не лише міжнародної, а й на практиці набула глобального значення. Таке позиціонування має два ефекти для використання в науково-дослідній діяльності:

- по-перше, розширюється структурно-функціональний вимір для реалізації англійського дискурсу;

- по-друге, суттєво збільшується навантаження на лексико-граматичну систему, яка має врахувати теоретико-методологічні особливості наукового сегменту.

Наразі фундаментальними є два складники використання англійської мови в науковому дискурсі:

- досконале володіння лексико-граматичними основами (базовий рівень підготовки учасника наукового дискурсу);

- використання англійської мови в науково-дослідній активності (фаховий рівень підготовки вченого).

Міждисциплінарна парадигма кардинально трансформує подібні характеристики, додаючи елемент взаємодії в науковому просторі між гуманітарним та природничим чи технічним знанням. Van Weijen¹⁵ зазначає, що гуманітарні та соціальні науки потребують інтегративного уніфікованого елемента, який об'єднуватиме науковий формат та концептуальні наукові принципи в єдину структуру та пропонує в якості цього механізму використовувати потенціал міжнародної англійської мови.

Використання англійської мови в офіційно-визнаному науковому стилі протягом останніх двох століть охоплює не лише країни, де англійська мова є державною чи домінуючою серед населення. Англійський фаховий науковий дискурс став глобальним явищем, який масштабно підтвердив свою ефективність. Популяризація англійської мови в науковому середовищі в контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів досягла піку інтенсивності. Виходячи з таких реалій, формується потреба у виробленні інноваційних теоретико-методологічних настанов використання англійської мови в глобальному та локальному науковому просторі.

Практична реалізація інноваційних принципів використання англійського дискурсу в структурі гуманітарного знання полягає в таких аспектах:

- активне використання інформаційно-комунікативних технологій в якості альтернативи традиційним елементам наукової культури;

- розробка стратегії універсалізації лінгвістичного супроводу науково-дослідної активності;

- світоглядно-ментальні принципи, згідно з якими мова спілкування є інтеграційним, а не роз'єднуючим фактором для наукового середовища.

Своєрідним прикладом реалізації мовної інтеграції в соціокультурному просторі стала економічна активність, яка продемонструвала суттєве підвищення показників ефективності при використанні

¹¹ Сидоренко М., Манчул Б. «Лінгвістична парадигма знання: становлення та можливості», АПСНІМ, 2014, Vol. 1, P. 31-38 [In Ukrainian].

¹² Le Ha P. «The politics of naming: critiquing «learner-centred» and «teacher as facilitator» in English language and humanities classrooms», *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 2004, Vol. 42, P. 392-405 [In English].

¹³ Wierzbicka A. «Defining the humanities», *Culture & Psychology*, 2011, Vol. 17, P. 31-46 [In English].

¹⁴ Carpini, D. «Re-Writing the Humanities: The Writing Major's Effect upon Undergraduate Studies in English Departments», *Composition Studies*, Vol. 35, P. 15-36 [In English].

¹⁵ Van Weijen D. «Publication languages in the Arts & Humanities», *Research Trends*, 2013, Vol. 1 [In English].

глобальної мовної одиниці – англомовного елементу. Звісно, наукова діяльність має відмінності в організаційно-структурному і функціональному вимірах, проте, загальна тенденція до уніфікації мовного середовища очевидна.

Актуальним та зрозумілим для суспільства є аспект популяризації англійської мови як мови інтернаціонального спілкування. За таких умов зникають розбіжності комунікативного характеру між учасниками наукової системи. Переважна більшість провідних навчальних закладів та науково-дослідних установ використовують англомовний дискурс для трансляції своїх надбань або ж для навчального процесу. Відтак, реалізується стратегія актуалізації домінуючого лінгвістичного кластеру. У людиновимірному значенні формується когорта науковців, які на певному рівні володіють та в певних випадках застосовують англійську мову гуманітарно-наукових розвідках.

Ще одним важливим моментом звернення до англомовного дискурсу є затребуваність та популярність англійської мови на побутовому міжнародному рівні. Англомовний контент має доволі масштабне та інтенсивне впровадження в соціокультурному просторі, що відіграє важливу роль для науки як один з додаткових стимулів долучатись до науково-світоглядного тлумачення картини світу зрозумілою мовою.

У сучасному світі володіння англійською мовою ототожнюється з успішністю та перспективами. Не є виключенням у цих тенденціях і наукова сфера. Особливо важливий мовний складник для гуманітарного сегменту знання, оскільки гуманітарна специфіка проблему комунікації розглядає як одну з фундаментальних. Англійська мова в офіційно-діловому стилі сформувала чітку парадигму концептуального та функціонального характеру. Фахова наукова мова потребує синергетичної взаємодії з боку лінгвістики та соціокультурних складників її використання (в нашому випадку – наукових елементів). Серед ключових характеристик фахової дипломатичної мови відзначаються такі:

- нормативність;
- точність,
- раціональність,
- виваженість;
- доступність.

Якщо зробити порівняльний аналіз вимірів наукової активності, то можна констатувати повну відповідність лінгвістичного елементу з настановами наукової активності.

Перспективи подальших досліджень.

Очевидним є те, що в коротко- та довгостроковій перспективі домінування англійської мови в науковому просторі не викликатиме заперечень, оскільки такий формат протягом тривалого часу демонструє ефективність та затребуваність. Водночас, специфічні моменти інтерпретації статусу гуманітарного кластеру в загальнонауковій парадигмі актуалізують потребу в більш ґрунтовному дослідженні.

Передовсім, ключове питання полягає в кореляції гуманітарного знання з іншими галузями науки. Стрімкий розвиток технологічного простору вимагає кореляції різноманітних елементів гуманітарного та технічного знання. Без єдиного та уніфікованого інформаційно-комунікативного поля досягнення синергії в науковій парадигмі практично неможливе.

Розглядаючи гуманітарні науки з системної точки зору, ми стикаємося з ще одним викликом, оскільки англійської як *lingua franca* тягне за собою багато ризиків, деякі з яких є очевидними з точки зору культурно-історичного досвіду. Bod, Kursell, Maat, Weststeijn зазначають, що «в сучасній англійській мові поділ між гуманітарними та природничими науками підкреслюється самою термінологією, тоді як у багатьох інших мовах існує єдиний термін, наприклад *Wissenschaft* німецькою, *scienza* італійською, що позначає дослідження як природного, так і людського світу. Наголос в англійській мові на різниці між гуманітарними та природничими науками говорить про те, що методи нелегко мігрують між цими сферами знань. Це може бути частково причиною тенденції англомовної науки пов'язувати гуманітарні науки з історичними підходами, а не аналітичними, які вивчають свої об'єкти незалежно від історичного та культурного фону»¹⁶.

Проте, варто переорієнтувати проблему до наукового дискурсу, що послабить тиск на англомовний дискурс. Використання визнаної домінуючої міжнародної англійської мови в якості основного інформаційно-комунікативного інструменту сприятиме розв'язанню проблеми класифікації наук та розгляду специфіки гуманітарного знання. Проте, така перспектива може реалізуватися за сталого еволюційного цивілізаційного розвитку. У разі відсутності порозуміння на глобальному міжнародному рівні, мовна уніфікація буде неможливою, а всі спроби об'єднати зусилля наукової спільноти будуть марними. Мовне питання стане лише одним з елементів розколу науки загалом та конкретних вимірів взаємодії між кластерами науки.

Висновки. Отже, англійська мова впевнено утвердилася в статусі домінуючого елементу інформаційно-комунікативного супроводу наукового розвитку. Зважаючи на перспективи розвитку науки, англомовний елемент постає фактором уніфікації та універсалізації наукової картини світу. За таких умов, англійська мова вже в короткостроковій перспективі лише підвищить рівень впливу на розвиток гуманітарного знання. У контексті міждисциплінарних трендів сучасності, перед гуманітарними науками постане гостра необхідність уніфікації теоретико-методологічних, практично-орієнтованих та світоглядно-ментальних принципів з іншими кластерами науки (природничим, технічним, суспільним). Англійська мова зі своїм потенціалом глобального масштабу стане актуальним та дієвим механізмом для забезпечення універсалізації знання та формування цілісної наукової картини світу.

¹⁶ Bod R., Kursell J., Maat J., Weststeijn T. «A New Field: History of Humanities, History of Humanities», 2016, Vol. 1, P. 1-8 [In English].

Руслана Служенська – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету. Коло наукових інтересів: педагогіка вищої школи, філологія. Автор більше 50 наукових статей.

Ruslana Sluhenska – Candidate of pedagogical sciences, lecturer of the Department of internal medicine, physical rehabilitation and sports medicine of Bukovinian State Medical University. Scientific interests of the author are the following: pedagogy of higher education, philology. The scientist is the author of over 50 scientific articles.

Вікторія Куковська – кандидат філологічних наук, асистент кафедри англійської мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Коло наукових інтересів: англійська мова, філологія. Автор більше 10 наукових статей.

Viktoriia Kukovska – candidate of philological sciences, assistant of the Department of English at the Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University. Circle of scientific interests: English language, philology. Author of more than 10 scientific articles.

Ігор Марценяк – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри фізичної реабілітації, ерготерапії та домедичної допомоги Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Коло наукових

інтересів: фізична реабілітація, фізична культура, терапія. Автор більше 50 наукових статей.

Ihor Martsenyak – candidate of medical sciences, associate professor, associate professor of the department of physical rehabilitation, occupational therapy and pre-medical care of Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University. Scientific interests: physical rehabilitation, physical culture, therapy. Author of more than 50 scientific articles.

Ірина Куковська – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету. Коло наукових інтересів: педагогіка вищої школи, реабілітація, фізична культура. Автор більше 40 наукових статей.

Iryna Kukovska – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Disaster Medicine and Military Medicine of Bukovyna State Medical University. Scientific interests: higher school pedagogy, philology. Author of more than 40 scientific articles.

Received: 28.10.2023

Advance Access Published: December, 2023

© R. Sluhenska, V. Kukovska, I. Martsenyak, I. Kukovska 2023